

Ігор Тимків,
здобувач наукового ступеня доктора філософії
кафедри економіко-правових дисциплін
навчально-наукового інституту права та психології
Національної академії внутрішніх справ

КОМУНІКАТИВНІ ТА ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ АРХІТЕКТУРНО-БУДІВЕЛЬНОГО КОНТРОЛЮ ТА НАГЛЯДУ З СУБ'ЄКТАМИ МІСТОБУДУВАННЯ

Сучасний розвиток містобудівної діяльності в Україні супроводжується посиленням ролі державного контролю та нагляду у сфері будівництва. Органи архітектурно-будівельного контролю та нагляду виконують важливу функцію забезпечення дотримання вимог законодавства, будівельних норм, стандартів і правил під час здійснення будівництва, реконструкції та експлуатації об'єктів. Водночас ефективність реалізації цих функцій значною мірою залежить не лише від нормативно-правового регулювання чи інституційної спроможності відповідних органів, а й від якості комунікативної взаємодії між представниками органів контролю та суб'єктами містобудування. Саме тому особливого значення набувають психологічні та комунікативні аспекти взаємодії між державними службовцями та учасниками будівельного процесу.

Містобудівна діяльність охоплює широкий спектр суб'єктів, серед яких замовники будівництва, забудовники, проектні організації, підрядні та субпідрядні організації, а також інші учасники будівельного процесу. Кожен із цих суб'єктів має власні інтереси, пріоритетні цілі та професійні підходи до реалізації будівельних проєктів. У свою чергу органи архітектурно-будівельного контролю та нагляду здійснюють перевірку дотримання законодавства у сфері містобудування, що інколи може сприйматися суб'єктами господарювання як обмеження їх діяльності або ж як адміністративний тиск. За таких умов комунікативний аспект взаємодії набуває особливого значення, оскільки саме ефективна комунікація дозволяє мінімізувати конфлікти, підвищити рівень довіри та забезпечити належне виконання законодавчих вимог [1, с. 72].

Відповідно до положень містобудівного законодавства України державний архітектурно-будівельний контроль спрямований на забезпечення дотримання суб'єктами містобудування вимог законодавства, державних стандартів, норм і правил у процесі підготовчих та будівельних робіт [2]. Разом з тим реалізація контрольних функцій неминуче передбачає взаємодію посадових осіб контролюючих органів із представниками суб'єктів господарювання. Ця взаємодія має як правовий, так і психологічний вимір, оскільки вона включає обмін інформацією, роз'яснення правових вимог, оцінювання дій суб'єктів містобудування, а також прийняття відповідних дій у разі виявлення порушень вимог будівельного законодавства.

Комунікація у сфері державного контролю може розглядатися як особливий вид професійної взаємодії, що базується на поєднанні владних

повноважень та необхідності дотримання принципів відкритості, об'єктивності та неупередженості. Посадові особи органів архітектурно-будівельного контролю та нагляду повинні не лише володіти знаннями у галузі права та сфері будівництва, але й мати розвинені комунікативні навички, що дозволить їм ефективно взаємодіяти з представниками будівельної сфери. Зокрема, важливими є навички аргументованого пояснення вимог законодавства, конструктивного ведення діалогу, попередження конфліктних ситуацій та формування атмосфери професійної довіри [3, с. 143].

Психологічний аспект взаємодії між органами контролю та суб'єктами містобудування проявляється у сприйнятті контрольних процедур учасниками будівельного процесу. Дослідження у сфері психології управління свідчать, що будь-яка контрольна діяльність може викликати у суб'єктів перевірки відчуття напруження, недовіри або навіть опору, особливо якщо вона асоціюється з можливістю застосування санкцій [4, с. 91]. У зв'язку з цим важливим завданням посадових осіб контролюючих органів є формування такої моделі комунікації, яка сприятиме сприйняттю контрольних процедур не як карального механізму, а як інструменту забезпечення законності та безпеки будівництва.

Одним із ключових психологічних факторів ефективної взаємодії є рівень довіри між сторонами. У публічному адмініструванні довіра розглядається як важлива передумова ефективного функціонування системи державного контролю, оскільки вона сприяє добровільному виконанню вимог законодавства та зменшує необхідність застосування примусових заходів [5, с. 39]. У сфері містобудування довіра може формуватися через прозорість процедур контролю, чіткість правових вимог, доступність інформації та професійну поведінку посадових осіб.

Важливу роль у забезпеченні ефективної комунікації відіграє також дотримання принципів адміністративної етики. Посадові особи органів архітектурно-будівельного контролю та нагляду мають діяти на засадах законності, неупередженості, професійної компетентності та поваги до прав і законних інтересів суб'єктів містобудування. Етична поведінка посадовців сприяє формуванню позитивного іміджу органів державної влади та підвищує рівень суспільної довіри до їх діяльності [6, с. 44].

Не менш важливим аспектом є конфліктологічний вимір взаємодії між контролюючими органами та суб'єктами господарювання. У процесі проведення перевірок можуть виникати конфліктні ситуації, пов'язані з різним тлумаченням норм законодавства, незгодою суб'єктів містобудування з результатами перевірок або застосуванням адміністративних санкцій. У таких випадках ефективна комунікація може виступати важливим інструментом попередження ескалації конфлікту. Використання технік конструктивного діалогу, аргументованого пояснення правових позицій та врахування психологічних особливостей співрозмовника дозволяє зменшити напруженість та сприяти пошуку взаємоприйнятних рішень [7, с. 75].

У сучасних умовах важливим фактором удосконалення комунікативної взаємодії у сфері архітектурно-будівельного контролю та нагляду є

цифровізація адміністративних процедур. Запровадження електронних систем у сфері містобудування, зокрема електронних реєстрів, електронних дозволів та онлайн-комунікації між органами влади та суб'єктами господарювання, сприяє підвищенню прозорості діяльності органів контролю та зменшенню ймовірності виникнення конфліктних ситуацій. Електронна комунікація дозволяє забезпечити більш швидкий обмін інформацією, зменшити бюрократичні бар'єри та підвищити рівень відкритості публічного адміністрування [8].

Водночас цифровізація не усуває необхідності розвитку психологічних та комунікативних компетентностей посадових осіб. Навіть у цифровому середовищі важливими залишаються навички професійної комунікації, вміння формулювати зрозумілі роз'яснення, підтримувати конструктивний діалог та реагувати на запити суб'єктів містобудування. Таким чином, розвиток комунікативної культури державних службовців є важливим напрямом підвищення ефективності діяльності органів архітектурно-будівельного контролю та нагляду в Україні.

Окремої уваги заслуговує питання професійної підготовки посадових осіб органів контролю. Традиційно система підготовки фахівців у сфері публічного адміністрування приділяє основну увагу організаційно-правовим аспектам діяльності. Однак сучасні умови вимагають також формування психологічних компетентностей, зокрема навичок ефективної комунікації, управління конфліктами, емоційного саморегулювання та стресостійкості. Включення відповідних дисциплін до програм професійної підготовки та підвищення кваліфікації державних службовців може сприяти підвищенню якості взаємодії між органами архітектурно-будівельного контролю та нагляду і суб'єктами містобудування [9, с. 84].

Таким чином, комунікативні та психологічні аспекти взаємодії між органами архітектурно-будівельного контролю та нагляду і суб'єктами містобудування відіграють важливу роль у забезпеченні ефективності контрольної діяльності держави. Ефективна комунікація сприяє формуванню довіри, зменшенню конфліктності у відносинах між державою та суб'єктами господарювання, а також підвищенню рівня дотримання вимог будівельного законодавства. Водночас розвиток комунікативної культури посадових осіб, дотримання принципів адміністративної етики та впровадження сучасних цифрових інструментів комунікації створюють передумови для формування більш ефективної та відкритої системи державного архітектурно-будівельного контролю та нагляду. У контексті сучасних викликів, пов'язаних із реформуванням системи публічного адміністрування та відновленням інфраструктури України, подальші наукові дослідження комунікативних і психологічних аспектів взаємодії у сфері містобудування мають важливе значення для вдосконалення механізмів державного контролю та підвищення ефективності публічного адміністрування у будівельній сфері.

Список використаних джерел

1. Бакуменко В. Д. Публічне управління та адміністрування: теоретичні засади. Київ : Ліра-К, 2018. 380 с.

2. Про регулювання містобудівної діяльності: Закон України від 17.02.2011 № 3038-VI // Відомості Верховної Ради України, 2011, № 34, ст.343. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3038-17#n11..>

3. Мельник А. Ф., Оболенський О. Ю., Васіна А. Ю. Державне управління: підручник. Київ: Знання, 2014. 582 с.

4. Москалець В. П. Психологія управління : навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2015. 256 с.

5. Колодій А. Ф. Публічна влада та управління в умовах демократичної трансформації. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2012. 312 с.

6. Етика державного службовця: навчальний посібник / за ред. С. Д. Дубенко. Київ : НАДУ, 2017. 220 с.

7. Бондаренко В. Д. Конфліктологія: підручник. Київ: Юрінком Інтер, 2016. 368 с.

8. Деякі питання функціонування Єдиної державної електронної системи у сфері будівництва : Постанова Кабінету Міністрів України від 23.06.2021 № 681. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/681-2021-%D0%BF#n63>.

9. Нижник Н. Р., Машков О. А. Психологічні аспекти публічного управління. Київ : НАДУ, 2019. 294 с.

Яна Тиненик,

здобувач ступеня вищої освіти вищої освіти бакалавра
Навчально-наукового інституту права та соціального менеджменту
Донецького державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Наталія Цумарева,

доцент кафедри психології, соціології та педагогіки
Донецького державного університету внутрішніх справ,
кандидат психологічних наук, доцент

ДОМАШНЄ НАСИЛЬСТВО ЩОДО ПІДЛІТКІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: НОВІ РИЗИКИ ТА ВИКЛИКИ

Актуальність теми зумовлена загостренням соціально-психологічних проблем українського суспільства в умовах воєнного стану. Повномасштабна війна спричинила масштабні демографічні переміщення, економічну нестабільність, втрату роботи, житла, близьких осіб, що суттєво підвищило рівень стресу в сім'ях. У таких умовах підлітки є однією з найбільш вразливих категорій населення, оскільки їх психіка перебуває у стадії активного формування, а система цінностей і поведінкові моделі ще не є стабільними.

Відповідно до положень Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» домашнє насильство охоплює фізичне, психологічне, сексуальне та економічне насильство, що вчиняється у сімейному або близькому колі. В умовах воєнного стану відбувається трансформація проявів насильства: посилюється психологічний тиск, контроль, ізоляція, зростає рівень